

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2022

УДК 37.041:811

ББК 81.2р.

А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету №2 ІПФІНІП ЛьвДУВС
(протокол №6 від 16.11.2022)*

Рецензенти:

Дяк Т.П., доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» кандидат педагогічних наук, доцент

Сидорук І.І., декан факультету №2 ІПФІНІП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: І.Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 175 с.

До збірника увійшли методичні напрацювання, що стосуються виховання мовної культури як забезпечення лінгвістичної безпеки держави, формування іношомої компетентності правоохоронців України зокрема, та міжкультурної іношомовної компетентності загалом, організації самостійної роботи здобувачів, інноваційних форм та методів навчання мов, психолінгвістичних можливостей людини при вивченні та використанні іноземних мов, здійснення освітнього процесу у сучасних умовах з використанням онлайн-навчання як альтернативної форми традиційного навчання. Закцентовано увагу на викликах та можливостях навчання мов у сучасних умовах, мультикультурному аспекті цієї проблеми.

УДК 37.041:811

ББК 81.2р.

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2022

ЗМІСТ

БАРАБАШ О. ВИХОВАННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	3
БІЛА-ТЮРИНА Ю. МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ ДЕРЖАВНИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ І ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ІНШИХ КРАЇН.....	7
БОЙКО О. ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ УКРАЇНИ.....	11
БОНДАРЕНКО В. RELATIONSHIP BETWEEN LAW AND LANGUAGE	18
ВЕРБИЦЬКА Х. РЕАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	27
ВОЛОШИНА В. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВ.	34
ГДАКОВИЧ М. РЕДАКТОРСЬКА І ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ В.СІМОВИЧА У 30 – 40-Х РР. ХХ СТ	42
ГОЛОВАЧ Т. МІЖКУЛЬТУРНА ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ	53
ГОРУН Г. СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	59
ЗАПОТІЧНА Р. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	66
КАЩУК М. INDEPENDENT WORK OF APPLICANTS FOR HIGHER EDUCATION IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION (based on the English language).....	76
КЛАК О. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	82
КРАШЕНІННІКОВА Т. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ЛЮДИНИ ПРИ ВИВЧЕННІ ТА ВИКОРИСТАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	91

КУЗЬО Л. ONLINE LEARNING AS AN ATTRACTIVE ALTERNATIVE TO THE TRADITIONAL LEARNING	97
ЛИПЧЕНКО Т. MODERN METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	106
МЕДВІДЬ Н. GENDER EQUALITY THROUGH EDUCATION	113
ПОСОХОВА А. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЯК ОДИН З ДІЄВИХ ПІДХОДІВ ДО ГРАМАТИЧНОГО АСПЕКТУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ (АНГЛІЙСЬКОЇ) МОВИ	123
РІЙ М. DIE NOTWENDIGKEIT VON FREMDSPRACHENKENNTNISSEN FÜR MITARBEITER DER STRAFVERFOLGUNGSORGANE DER UKRAINE	129
РОМАНЮК О. USE OF MOODLE PLATFORM IN THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE	133
СКОВРОНСЬКА І., АНТОНЮК Д. ЗАСОБИ ЕКСПЕРСІЇ ДВОМОВНОГО АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ДИСКУРСУ	139
СМОЛІКЕВИЧ Н., ТУРЧИН І. МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	146
ФЕДИШИН О. КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВУЗІ.....	153
ХОЛОД І. АНГЛІЙСЬКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	160
ЮСЬКІВ Б. ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАВООХОРОНЦІВ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	164

Ірина ХОЛОД,
кандидат педагогічних наук
(ВПНЗ Дніпровський гуманітарний університет)

АНГЛІЙСЬКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Наукова розвідка має на меті окреслити ключові поняття програмних засад щодо навчання англійської мови професійного спрямування у закладах вищої освіти України відповідно до Болонської системи навчання. Автор зазначив ключові аспекти нового підходу у навчання англійської мови професійного спрямування, зазначивши роль учителя, форми роботи та інноваційні технології навчання.

Ключові слова: *англійська мова професійного спрямування, типова програма, іношомовна комунікативна компетентність, інноваційні технології навчання.*

The aim of the scientific paper is to outline the key concepts of the Program principles regarding ESP teaching in higher education institutions of Ukraine in accordance with the Bologna system of education. The author noted the key aspects of the new approach to the teaching of professional English, noting the role of the teacher, forms of work, and innovative teaching technologies.

Keywords: *English for Specific Purpose, typical program, foreign language communicative competence, innovative learning technologies.*

Навчання англійської мови у закладах вищої освіти України перейшло на нову віху розвитку завдяки інтеграції України до Європейського освітнього простору підписанням Болонської декларації у 2005 році. Болонська система навчання передбачає створення єдиного стандартизованого освітнього і наукового простору. Цей простір висуває складні завдання щодо збільшення мобільності студентів, більш ефективного міжнародного спілкування, доступу до інформації та більш глибокого взаєморозуміння.

З метою подолання перешкод у мовній підготовці Міністерством освіти та

науки України було розроблено та рекомендовано нову типову програму з англійської мови професійного спрямування, де укладачами програми враховані Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти щодо рівнів володіння мовою (ЗЄР, 2001 р.), компетентностей користувача, можливих контекстів користування мовою.

Програма укладена на основі принципів інтернаціоналізму, плюрилінгвізму, демократії, рівноправності та інновацій. Програма англійської мови за професійним спрямуванням:

- встановлює національні параметри викладання та вивчення, що відповідають міжнародно визнаним стандартам, описаним у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти; є багатовимірною і модульною за своєю структурою та організацією;

- забезпечує стандартизовану базу для розробки університетських курсів і планів у відповідності до професійних потреб студентів та очікувань суспільства;

- сприяє мобільності студентів та їхній конкурентноздатності на ринку праці;

- заохочує до навчання впродовж усього життя та до самостійності у вивченні мов;

- посилює привабливість та конкурентноздатність вищої освіти в Україні шляхом надання прозорості та гнучкої системи викладання/вивчення мов [2].

Зміст програми спрямований на формування професійної комунікативної компетенції, яка розглядається як мовна поведінка, що є специфічною для академічного і професійного середовища. Мовна поведінка вимагає набуття лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної компетентностей, що є необхідними для виконання завдань, пов'язаних з навчанням та роботою. Розвиток комунікативної компетентності іншомовного спілкування відбувається відповідно до здатності студентів навчатися, їх професійних знань та попереднього досвіду, і здійснюється в межах ситуативного контексту, пов'язаного з навчанням і спеціалізацією.

Невід'ємною складовою змісту програми з англійської мови професійного спрямування є соціокультурна компетенція, спрямована на розвиток розуміння й тлумачення різних аспектів культури і мовної поведінки у професійному середовищі. Вона сприяє розвитку вмінь, характерних для поведінки в різних культурних і професійних ситуаціях, та реагування на них [1].

Різним аспектам формування змісту навчання англійської мови професійного спрямування присвятили свої дослідження Т. Дадлі-Івенс, М. Сейнт Джон, Т. Хатчінсон, А. Уотерс. Підходи до визначення мети навчання англійської мови для спеціальних цілей обґрунтували Дж.Манбі, А. Чамберс. Теоретичні аспекти міжкультурної комунікативної компетентності висвітлено в працях зарубіжних учених серед яких: Д. Джонсон, М. Лонг, П. Потер, А.Хардинг, П. Хартман, Д.

Хаймс.

Щодо методики навчання англійської мови, то вона зазнала змін, адже до цього часу викладачі англійської мови викладали загальну англійську мову (*General English*) і у них не виникало необхідності в аналізі потреб студентів, саме тому і виник новий підхід у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням – *English for Specific Purpose (ESP)*.

Найважливіша відмінність *ESP* і *General English* полягає в цілях вивчення мови. *ESP* вивчають, як правило, дорослі, які вже вивчили певну частину англійської мови та володіють знаннями різноманітного змісту, в яких викладачі англійської мови можуть не бути компетентними. Студенти *ESP* потребують мову для формування професійних комунікативних навичок, щоб мати можливість виконувати певні завдання, пов'язані з майбутньою професією.

ESP фокусується на мові, яка використовується в реальному професійному контексті, а не на навчанні граматики, структури та словникового запасу, які не пов'язані з основними предметами студентів. Всупереч загальній англійській мові, яка є часто відокремлена від ситуацій у майбутній професії, зміст англійської мови професійного спрямування інтегровано в предметну площину, питання, пов'язані з теперішніми та майбутніми ситуаціями на роботі.

Особлива увага надається інноваційним технологіям навчання, які набули

стрімкого розвитку та широкого застосування у системі вищої освіти. Серед них є: вирішення життєвих проблемних ситуацій, дискусія, симуляція, рольові ігри, проєкт, усна презентація, кейс стаді, доповідь тощо. Ці технології мають бути зосереджені головне на вивченні змісту, а не конкретних мовних одиниць. Центром уваги є життєві питання і теми, що викликають професійний інтерес у студентів, а також орієнтацію передусім на студента, хоча й викладач відіграє важливу роль, пропонуючи свою підтримку та рекомендації впродовж усього процесу. Студенти можуть працювати самостійно, у парах, у невеличких групах, або ж усією групою, щоб завершити проєкт, обмінюючись ресурсними матеріалами, ідеями та досвідом упродовж виконання проєкту.

Отже, означивши ключові аспекти ми розуміємо, що підхід *ESP* у навчанні англійської мови професійного спрямування є цікавим із можливостями широкого використання інноваційних технологій. Перспективи подальших досліджень в означеному напрямку бачимо у адаптації вищеозначених можливостей до онлайн навчання.

Список використаних джерел

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С.Ю.Ніколаєва. Переклад з англійської. Київ, 2003. 273 с.

2. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Колектив авторів: Г.Є.Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І.Зуєнок, В.О.Іваніщева, Л.Й.Клименко, Т.І.Козимирська, С.І.Кострицька, Т.І.Скрипник, Н.Ю.Тодорова, А.О.Ходцева. Київ, 2005. 119 с.

відсутності у дітей культури реагування на власні вчинки, а отже, і культури спілкування. Однак, дорослі схильні бачити у відсутності самооцінки лише дитячий егоїзм (погляд Л. Колберга). При народженні дитини важливо звертати увагу, в якій країні збирається народжувати мама дитини. Психолог Христина Мун із Тихоокеанського лютеранського університету в Такомі (Вашингтон, США) та її колеги довели, що звуки рідної мови немовлятам здаються знайомими навіть у перші 3 доби після народження, тоді як іноземні слова їх насторожують. На першому році життя лише виробляється потреба у спілкуванні,

тому дитина намагається активно імітувати звуки мовлення. Відповідно у дитини, при знаходженні у іншомовному середовищі, може сформуватися розуміння, що мова, яку вона чує навколо, це її рідна. Дослідники університету МакМастер у Канаді довели, що шестимісячні діти можуть розрізнити 11 мов, у той час як 9-12-місячні діти можуть розрізнити тільки рідну мову.

Найбільша частка егоцентризму у мовленні дитини припадає на вік 3-5 років (Л. Виготський) – це залежить від мовного та соціального середовища перебування дитини. Від 6 років починається період становлення мовної особистості. Запускається процес сприйняття та створення текстів, що дає можливість вивчати мови, у тому числі й іноземні.

Другий (від 13 років – до періоду зрілості) – при виборі вчинку людина керується думкою середовища: схвалить воно вчинок, чи ні, а також тим, як вона буде виглядати в очах інших (погляд Л. Колберга). У цей період людина спроможна обирати моделі спілкування, що підпорядковані соціальним, етичним, етикетним нормам. Досягнення рівня адекватного синтезу передбачає володіння всім розмаїттям мовних та стилістичних засобів, уміння знаходити нові синтагматичні зв'язки, нові контексти для відомих слів. 2009 року вчені університету Барселони опублікували доповідь, в якій оприлюднили результати дослідження щодо здібностей дітей різного віку. Вони з'ясували: у процесі розвитку сприйнятливості до мов, облич, голосів та музики, притаманна дітям у ранньому віці, зменшується з набуттям досвіду. Ферран Понс, керівник досліджень, зазначав, що «зменшення сприйнятливості» відображається у «звуженні здібності сприйняття». Набутий досвід і уявлення, на його думку, є причиною того, що з плином життя здібності сприйняття все більше і більше зменшуються. Це також підтвердили своїми дослідженнями Д. Д. Келлі та О. Паскаліс із університету Шеффілд (Великобританія) [3].

Вивчаючи більш дорослих людей, психолог із Університету Тренто (Італія) Константінос Хаджкрістідіс стверджує, що розмовляючи іноземною мовою люди менше схильні до забобонів. Слова рідною мовою мають стійкий емоційний зв'язок з окремими ситуаціями, з якими пов'язані забобони. Цей зв'язок

закарбовується в пам'яті ще в ранньому дитинстві і виникає інтуїтивно, як тільки ми чуємо або читаємо про них рідною мовою. Коли ж нам трапляється поняття, навантажене забобонним символізмом, мовою, яку ми вивчили пізніше, ми розуміємо, що воно означає, але емоційний зв'язок вже не виникає автоматично [4].

Третій (період зрілості) – на основі виробленої здатності соціальних взаємодій, а також виховання, що налаштовує на знання закономірного в стосунках, особа виробляє оптимальні, з позицій зрілості досвіду, відносини з навколишнім світом (погляд Л. Колберга). Особливо зацікавило науковців, які психолінгвістичні процеси відбуваються в мозку людей, якщо це сприяє створенню нових мов на планеті (дослідження Лундського університету в Малайзії у 2005-2011 роках). Також варто згадати дослідницьку команду Яна Маддісона (мовознавець із університету Нью-Мексико), що опрацювала базу даних 700 писемних мов зі всього світу. Вони виключили мови, якими розмовляють більше 5 мільйонів людей, і довели, що мови пов'язані з оточуючим середовищем, особливо кліматом і географічними особливостями місцевості, в якій вони виникли і розвивались. Залежно від того, наскільки якісно звучить мова на конкретній території, так розвивається рослинний покрив, температура і фізичні особливості місцевості. Подібні дослідження проводив і психолінгвіст Шон Робертс із Психолінгвістичного університету Макса Планка.

Використання іноземних мов у професійній сфері у цій групі теж заслуговує на увагу. Вчені (НДУ «Вища школа економіки») виявили, що вивчення іноземних мов може впливати на людський мозок. У межах роботи були задіяні 57 студентів. Друга мова для них не була рідною, вони почали вивчати її вже у школі. Англійську добровольці знали на різних рівнях. Вчені припустили, що чим краще людина володіє нерідною для неї мовою, тим частіше її використовує. На тлі цього зростає і частота перемикавання між рідною мовою та англійською, а ефект від поліпшення функціонування когнітивного контролю повинен бути більш вираженим. Під час дослідження спочатку перевірялося знання людиною другої мови, а потім добровольці проходили тест на уважність. Результат: встановлено,

що чим краще студенти знали другу мову, тим швидше вони вирішували завдання тексту. Це підтверджує наявність зв'язку між рівнем володіння іншою мовою і властивим індивіду когнітивним контролем [1].

Психолінгвістичні дослідження почали застосовувати у напрямку вивчення переваг багатомовних працівників (П. Гандара, С. Асеведо). Науковці звернули увагу, що використання англійської мови поширюється в усьому світі і все менше стає перевагою чи ознакою у професійній діяльності. В англомовних країнах постає проблема: знання працівниками інших мов світу, крім англійської. А це підкреслює той факт, що коли в Україні роботодавці рекомендують працівникам знати переважно англійську мову, то цим, при співпраці з іноземними компаніями, вони прибирають своєрідну унікальність своїх підлеглих на міжнародному бізнесовому просторі.

Висновки. Простежуючи можливості людини при вивченні та використанні іноземних мов через призму вікової психолінгвістики, з'ясовано, що однією з головних є проблема структури і функціонування мовної здатності особистості. Взнявши за основу для наукового спостереження три рівні розвитку особи Л. Колберга, узагальнено практичні дослідження з цього питання України, США, Великобританії та Італії. Система опису довела, що кожен віковий період людини є особливим у процесі сприйняття іноземних мов. І саме це викликає подальший науковий інтерес.

Список використаних джерел

1. Вчені виявили, як вивчення іноземних мов може впливати на людський мозок // Режим доступу: <http://aspecty.net>.

2. Мова і культура: монографія / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, П.Є. Гриценко та ін. Київ: Наукова думка, 1986. 184 с.

3. Чому діти, дорослішаючи, втрачають свої здібності? // Epoch Times. 6 серпня 2009 року // Режим доступу: <http://epochtimes.com.ua>.

4. Fradera A. Thinking in a foreign language, we're less prone to superstition // The British Psychological Society. 21.11.2017.